

Hoge Europese recyclingdoelstelling ongewenst en onnodig

Cowarddon / Shutterstock

Het lijkt zo mooi. Zo veel mogelijk recycelen en de lidstaten van de EU dwingen dit via regelgeving verplichtend op te leggen aan hun gemeenten. De Europese Commissie heeft onlangs een voorstel gelanceerd om 70 procent van het afval te recycelen (zie FD 3 juli).¹ Een maatschappelijke kosten-batenanalyse geeft aan dat dit voorstel ongewenst en onnodig is. Ook als rekening wordt gehouden met de milieupbrengsten van recycling blijkt dit niet optimaal te zijn. Sterker nog: dit voorstel spant het paard achter de wagen. Bovendien ziet men oplossingen over het hoofd, die effectiever zijn.

door Raymond Gradus

*Prof.dr. R.H.J.M. Gradus
is directeur van het
Wetenschappelijk Instituut
voor het CDA en hoogleraar
aan de VU.²*

De Europese Commissie stelt voor dat Europeanen die nu 32 procent van hun afval recycelen, dat meer dan verdubbelen naar 70 procent in 2030. Ook voor Nederland ligt er dan nog een flinke opgave omdat op dit moment circa de helft wordt gerecycled.

Japan

Empirisch wetenschappelijk onderzoek over Japan waarbij rekening wordt gehouden met alle milieueffecten geeft aan dat het maatschappelijk optimale niveau van recycling slechts 10 procent bedraagt.³ Natuurlijk zijn dit soort berekeningen met de nodige onzekerheid omgeven, toch bevat de studie ook eenvoudige verklaringen waarom droom en werkelijkheid zo ver uit elkaar lopen.

Verklaringen

De eerste verklaring is dat de milieukosten van het storten of verbranden van afval beperkt zijn. Doordat schadelijke stoffen bij het verbranden worden afgevangen, zijn er weinig gevolgen voor het milieu. Daar komt bij dat de milieuwinst bij verbranden groot is, aangezien we efficiënte afvalverbrandingsinstallaties hebben die de energie-inhoud van het afval hergebruiken. Ook bij het storten, wat overigens in Nederland weinig

wordt toegepast, zijn technieken voorhanden die de kans op de schadelijke effecten voor de omgeving beperken. De belangrijkste kosten voor recycelen vormen daarentegen de feitelijke kosten voor het verwerken en het ophalen van materiaal. En die laatste gaan omhoog als meer afvalstromen gescheiden worden ingezameld. Ook moet rekening worden gehouden met de milieukosten van inzameling, bijvoorbeeld door het (extra) transport – zeker als de inzameling huis aan huis geschiedt. Daar staat tegenover dat de (maatschappelijke) opbrengsten van hergebruik van materiaal en energie maar beperkt hoger zijn dan het alternatief efficiënt verbranden. Bij dit soort berekeningen worden dus alle milieupbrengsten meegewogen. Alhoewel dit gebeurt op basis van de laatste inzichten uit de literatuur is dit met onzekerheid omgeven. Maar ook als uit voorzorg tweemaal hogere opbrengsten worden verondersteld dan weegt dit vaak niet op tegen deze feitelijke kosten.⁴ Aldus de wetenschappelijke studie over Japan.

Er zijn geen redenen om aan te nemen dat de situatie in Japan zo verschillend is van Nederland en dat de analyse niet relevant zou zijn. Ook Japan is dichtbevolkt, heeft een vergelijkbare afvalproductie met Europa en kent een traditie van recycling. Mogelijk is bij ons het optimale niveau van recycling nog lager,

want in Japan bedragen de kosten voor het verwerken en ophalen van afval circa 200 euro per ton, terwijl deze in Nederland meer dan het dubbele zijn. Er kunnen twee verklaringen zijn voor deze hoge kosten. Op de eerste plaats vormt de regelgeving in Nederland en de strikte milieueisen die we met elkaar afspreken daarvoor een verklaring. Maar belangrijker is dat de monopolistische structuur van de afvalsector (waarschijnlijk) een grotere verklaring vormt. Uit onderzoek dat in 2007 is uitgevoerd blijkt dat regionale monopolies voor het ophalen van huisvuil prijsopdrijvend zijn, met andere woorden: een markt die meer geconcentreerd is, leidt tot hogere prijzen dan een markt die slechts weinig geconcentreerd is.⁵ Het is dan ook opvallend dat de Europese Commissie weinig aandacht besteedt aan het mededingingsbeleid, terwijl dit effectiever is en bovendien haar kerncompetentie is. Door een goed mededingingsbeleid gaan immers de kosten naar beneden, waardoor gemeenten eerder kiezen voor recycling omdat de inzamelingskosten van groot belang zijn bij een kosten-batenafweging.

Conclusies

Feit is en blijft dat het verplichtend opleggen van een recyclingdoelstelling vanuit Europa niet efficiënt is. Het houdt onvoldoende rekening met verschillen tussen landen en gemeenten, met andere woorden: het is veel beter als landen en gemeenten daar zelf over beslissen. Zo zullen gemeenten in het landelijk gebied met veel mogelijkheden voor composteren het wel kunnen halen, terwijl stedelijke gebieden met veel hoogbouw het veel moeilijker hebben. Ook verschillen de kosten en baten van het alternatief, verwerken, aanzienlijk tussen lidstaten. Daarbij is de aanwezigheid van een (maak)industrie, die secundaire grondstoffen verwerkt van groot belang. Zo wordt Nederland internationaal gezien als gidsland bij het verwerken van oud-papier. Verplichtend opleggen houdt bovendien onvoldoende rekening met het sterk kostenopdrijvend effect daarvan, zeker in een sterk gemonopoliseerde markt, die uiteindelijk gewoon door de burgers in de vorm van een verplichte heffing opgebracht moet worden. Hogere kosten dus, met geen of in elk geval te weinig milieuwinst. Deze actie van Europa doet mij dan ook denken aan 'de vloek van de goede daad' of beter gezegd aan een uitspraak van Jan de Koning: 'Niks is zo erg als goede bedoelingen.'[•]

Reageren? Gradus.wi@cda.nl

¹ Ulko Jonker (2014), Weg met het afval: Commissie wil hogere ambities voor echte kringlooeconomie, *Het Financieele Dagblad*, 3 juli.

² Dit artikel is een bewerking van een eerder op Me Judice verschenen artikel samen met Elbert Dijkgraaf (EUR): <http://www.mejudice.nl/artikelen/detail/europese-recyclingdoelstelling-kleine-milieuwinst-tegen-hoge-kosten>

³ Thomas C. Kinnaman, Takayoshi Shinkuma, Masashi Yamamoto (2014), 'The socially optimal recycling rate: Evidence from Japan', *Journal of Environmental Economics and Management* 68 54-70.

⁴ Kinnaman et al. (2014) bevat overigens een omvangrijke gevoeligheidsanalyse, waaruit blijkt dat veranderingen van de parameters slechts leiden tot marginale wijzigingen van de optimale recyclingsgraad.

⁵ Zie Elbert Dijkgraaf en Raymond Gradus (2007), 'Collusion in the Dutch waste market', *Local Government Studies* 33:4 573-588.

TER GRIFFIE

Door Nettie Engels

Drs. H. Engels-van Nijen is griffier van de provincie Groningen.

Red de vergadertijger!

Dier in nood! In deze tijd van steeds sneller oprukkende digitalisering en intensivering van het gebruik van sociale media, komt de vergadertijger ernstig in de verdrinking. Zijn natuurlijke habitat van gekapte bomen in de vorm van stapels vergaderstukken verdwijnt als sneeuw voor de zon. Nog een paar jaar, en de diersoort die ooit werd beschouwd als icoon van onze parlementaire democratie, is niet meer onder ons. De alarmbel moet geluid.

Wat is er aan de hand? De vergadertijgers kunnen zich niet langer ongestoord bezighouden met het bladeren in stukken, het opstellen van doorwrochte betogen en de kunst van het debatteren. Ze worden verjaagd uit hun vroeger zo rustgevende ambiance van papiergeritsel en geroezemoes van medevergadertijgers, door een stortvloed van inkomende mailberichten, alarmerende nieuwsitems, flitsende youtube-filmpjes, geschetter van twitterzinnen en het gekrakeel van over elkaar heen buitende 2.0-roofdieren.

Het is een feit: de vergadertijger evolueert niet snel genoeg om zich tijdig aan te kunnen passen aan zijn veranderende omgeving. Uw hulp is dringend gewenst!

Vraag is natuurlijk waaruit de hulp zou moeten bestaan. We zijn best bereid de beurs te trekken voor een goed doel en een dier in nood. Maar de vraag is waar we in dit geval goed aan doen.

Is het niet beter om uitstervende diersoorten te zien als een noodzakelijke prijs voor de vooruitgang van de hele gemeenschap? Of moeten we ze opsluiten in een reservaat waarin ze goed kunnen gedijen, afgeschermd van de invloeden van de buitenwereld? Of zijn we met z'n allen beter af in een samenleving waarin vergadertijgers goed kunnen overleven in harmonie met de andere roofdieren?

U gaat het bepalen! Ik zou zeggen: red de vergadertijger door maatwerk te bieden aan alle dieren. Geef iedereen de ruimte om te kunnen kiezen tussen papier of een device naar eigen keuze, tussen gereguleerd maatwerk of de 2.0-vloedgolf, tussen persoonlijke ontmoeting en digitale dialoog. Alleen dan kunnen we de winst van beide werelden combineren en stappen vooruit zetten. [•]

Reageren? n.engels@provinciegroningen.nl